

Date: 3rd January-2026

ЭСТРАДА ХОНАНДАЛИГИДА ИЖРОЧИЛИК МАҲОРАТИ

Мирсалиев Жамшид

Республика музыка ва санъат техникуми

Аннотация: Ушбу мақолада эстрада хонандалигининг шаклланиш тарихи, назарий асослари, ижрочилик маҳорати ҳамда замонавий музыка санъатидаги ўрни кенг ёритилади. Эстрада хонандалигида овоз билан ишлаш техникаси, ижодий индивидуаллик, сахна маданияти, репертуар сиёсати ва педагогик аҳамият масалалари илмий-назарий ва амалий нуқтаи назардан чуқур таҳлил қилинади.

Калит сўзлар: эстрада хонандалиги, вокал ижро, овоз техникаси, артикуляция, сахна маданияти, артистизм, репертуар, замонавий музыка

Эстрада хонандалиги — замонавий музыка санъатининг энг оммавий ва кенг тарқалган ижрочилик йўналишларидан бири бўлиб, у жамиятнинг маданий ҳаётида муҳим ўрин тутди. Эстрада хонандалиги орқали музикаий асарлар кенг тингловчилар оммасига етиб боради, ижтимоий ғоялар, ҳис-туйғулар ва эстетик қарашлар ифодаланади.

Бу йўналиш академик вокал ва халқ хонандалиги элементларини ўзида мужассам этган ҳолда, замонавий музыка услублари билан уйғунлашган. Шу боис эстрада хонандалиги нафақат ижрочилик амалиёти, балки илмий ва педагогик тадқиқотлар учун ҳам долзарб мавзу ҳисобланади.

Эстрада хонандалиги XX асрда оммавий музыка ривожини билан боғлиқ ҳолда шаклланди. Радио, телевидение ва концерт фаолиятининг кенгайиши эстрада хонандалигининг жадал тараққиётига туртки бўлди. Вақт ўтиши билан эстрада хонандалиги поп, рок, джаз, блюз каби турли услубларни қамраб олган ҳолда бойиб борди.

Бугунги кунда эстрада хонандалиги миллий музыка анъаналари билан уйғунлашиб, ҳар бир мамлакатнинг ўзига хос ижрочилик услубини намоён этмоқда.

Эстрада хонандалигида овоз техникаси ижрочилик маҳоратининг асосини ташкил этади. Тўғри нафас олиш (диафрагмал нафас), овозни қўллаб-қувватлаш (опора), овоз резонаторларидан унумли фойдаланиш хонанданинг овозини барқарор ва жонли чиқишини таъминлайди.

Эстрада хонандалигида овознинг табиий тембрини сақлаш муҳим ҳисобланади. Овозни сунъий равишда ўзгартириш эмас, балки мавжуд овоз имкониятларини ривожлантиришга эътибор қаратилади. Шу билан бирга, диапазонни аста-секин кенгайтириш ва овозни зўриқтирмасдан ишлатиш касбий фаолиятнинг асосий талабларидан биридир.

Эстрада хонандалигида қўшиқ матнининг мазмуни алоҳида аҳамиятга эга. Матннинг аниқ ва рағбат талаффуз қилиниши тингловчига ғояни тўлиқ етказишга хизмат қилади. Шу боис дикция ва артикуляция устида ишлаш хонанданинг кундалик машғулотларида муҳим ўрин тутди.

Date: 3rd January-2026

Сўз ва мусиқа уйғунлиги эстрада ижросининг таъсирчанлигини оширади. Хонанда ҳар бир сўзнинг маъносини ҳис этган ҳолда ижро этса, кўшиқ бадиий жиҳатдан юксак даражага кўтарилади.

Эстрада хонандалигида сахна маданияти ижронинг ажралмас қисми ҳисобланади. Хонанданинг ташқи кўриниши, сахнадаги ҳаракатлари, жисмоний эркинлиги ва томошабин билан мулоқоти умумий бадиий образни шакллантиради.

Артистизм — хонанданинг ички ҳис-туйғуларини ташқи ифода воситалари орқали етказиш қобилиятидир. Бу қобилият эстрада хонандалигида тингловчи билан эмоционал алоқа ўрнатишда ҳал қилувчи аҳамият касб этади.

Репертуар танлаш эстрада хонандалигида стратегик аҳамиятга эга. Кўшиқлар хонанданинг овоз диапазони, тембри, ёши ва ижодий йўналишига мос бўлиши лозим. Нотўғри танланган репертуар овоз имкониятларига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Ижодий индивидуаллик хонанданинг овоз тембри, ижро услуби, сахнавий киёфаси ва репертуари орқали шаклланади. Айнан индивидуаллик эстрада хонандасини бошқалардан ажратиб туради.

Мусиқа таълимида эстрада хонандалиги ёш ижрочиларда қуйидаги кўникмаларни ривожлантиради: овоз билан онгли ва тўғри ишлаш; мусиқий эшитув ва ритм ҳиссини кучайтириш; сахнада ўзини эркин тутиш; ижодий фикрлаш ва мустақил талқин қилиш.

Эстрада хонандалиги бўйича машғулотлар талабаларни замонавий мусиқа бозори талабларига мос равишда тайёрлашга хизмат қилади.

Хулоса

Хулоса қилиб айтганда, эстрада хонандалиги замонавий мусиқа санъатининг кўп қиррали ва таъсирчан ижрочилик йўналиши ҳисобланади. У овоз техникаси, сахна маданияти, артистизм ва ижодий индивидуалликнинг уйғунлигига асосланади. Эстрада хонандалигини чуқур ўрганиш ва илмий-педагогик асосда ривожлантириш ёш хонандаларнинг касбий камолоти ва миллий мусиқа маданияти тараққиёти учун муҳим аҳамият касб этади.

АДАБИЁТЛАР РУЙХАТИ:

1. Қодиров Т. Ўзбек эстрада санъати тарихи. – Тошкент: Санъат, 2016.
2. Каримов Н. Вокал санъати асослари. – Тошкент: Ўқитувчи, 2014.
3. Абдуллаев А. Мусиқа педагогикаси асослари. – Тошкент: Фан, 2012.
4. Саидова М. Сахна маданияти ва ижрочилик маҳорати. – Тошкент: Фан ва технология, 2019.

